

ЛІТЕРАТУРА

1. Романова Г. М. Вимірювання рівнів готовності викладачів до проектування навчальних технологій / Г. М. Романова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/5724/1/Романова_6.04.09.pdf.
2. Скиба М. Формування умінь еколого-педагогічної діяльності майбутніх учителів біології у процесі тренінгу / М. Скиба // Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: педагогіка). – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс», 2016. – Вип. 4. – С. 124–129.
3. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: метод. посібник / В. І. Уруський. – Тернопіль: ТОКІППО, 2005. – 96 с.
4. Шаповал Ю. Д. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до особистісно орієнтованого навчання молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. Д. Шаповал. – Харків, 2007. – 20 с.

REFERENCES

1. Romanova H. M. *Vymiryuvannya rivniv hotovnosti vykladachiv do proektuvannya navchal'nykh tekhnolohiy* [Measurement of levels of teachers' readiness to develop educational technology], [Electronnyi Resurs], Rezhym dostupu, http://lib.iitta.gov.ua/5724/1/Romanova_6.04.09.pdf.
2. Skyba M. *Formuvannya umin ekoloho-pedahohichnoyi diyalnosti maybutnikh uchyteliv biolohiyi u protsesi treninhu* [The formation of ecologo-pedagogical activity skills of future biology teachers during the training process], *Pedahohichnyy protses: teoriya i praktyka* (Seriya: pedahohika), K., 2016, Vol. 4, P. 124–129.
3. Uruskyi V. I. *Formuvannya hotovnosti vchyteliv do innovatsiynoyi diyal'nosti metodychnyy posibnyk* [Formation of teachers readiness to innovative activity], Ternopil: TOKIPPO, 2005, 96 p.
4. Shapoval Yu. D. *Pedahohichni umovy formuvannya hotovnosti maybutn'oho vchytelya pochatkovykh klasiv do osobystisno oriyentovanoho navchannya molodshykh shkolyariv*. Avtoref. dys, kand. ped. nauk [Pedagogical conditions of formation process of future teacher's readiness to educate pupils], dy's ... kand. ped. nauk: 13.00.04, Kharkiv, 2007, 189 p.

Стаття надійшла в редакцію 24.01.2017 р.

УДК: 378.091.12 (075.8)

ТЕТЯНА ФЕДІРЧИК

fedirchik-tanya@yandex.ru

доктор педагогічних наук, доцент

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича,

м. Чернівці, вулиця Коцюбинського, 2

**ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В
СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Здійснено міждисциплінарний аналіз проблеми розвитку педагогічного професіоналізму викладача в системі вищої освіти.; Обґрунтовано теоретико-методологічні засади розвитку педагогічного професіоналізму викладача. Проаналізовано поняття «педагогічний професіоналізм викладача вищої школи» та сформульовано його дефініцію. На основі вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду закладів вищої освіти й власного досвіду науково-педагогічної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі (ВНЗ) запропоновано авторську науково-методичну систему розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи, яка передбачає наявність теоретико-методологічної підсистеми (мета, завдання, принципи, компоненти) і методично-діяльній підсистемі, що містить функціональні складові (багаторівнева науково-методична служба ВНЗ; моніторингові дослідження стану та динаміки розвитку педагогічного професіоналізму викладача; науково-методичний супровід означеного процесу; індивідуальна програма професійно-особистісного розвитку та саморозвитку викладача).

Ключові слова: педагогічний професіоналізм викладача вищої школи, науково-методична система розвитку педагогічного професіоналізму викладача.

доктор педагогических наук, доцент
Черновицкий национальный университет имени Ю. Федьковича,
г. Черновцы, ул. Коцюбинского, 2

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В СИСТЕМЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Осуществлен междисциплинарный анализ проблемы развития педагогического профессионализма в системе высшего образования; обоснованы теоретико-методологические основы развития педагогического профессионализма преподавателя. Проанализирована сущность понятия «педагогический профессионализм преподавателя высшей школы» и сформулировано его дефиницию; разработано авторскую научно-методическую систему развития педагогического профессионализма преподавателя высшей школы, которая предусматривает наличие теоретико-методологической подсистемы (цель, задачи, принципы, компоненты) и методическо-деятельностной подсистемы, которая содержит функциональные составляющие (многоуровневая научно-методическая служба высшего учебного заведения; мониторинговые исследования динамики развития педагогического профессионализма преподавателя, научно-методическое сопровождение указанного процесса; индивидуальная программа профессионально-личностного развития и саморазвития преподавателя).

Ключевые слова: педагогический профессионализм преподавателя высшей школы, научно-методическая система развития педагогического профессионализма преподавателя.

TETIANA FEDIRCHUK

doctor of pedagogical sciences, associate professor
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Chernivtsy, Kotsiubynsky 2 Street

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF MANAGEMENT OF DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL PROFESSIONALISM OF HIGH SCHOOL TEACHER IN ACTIVITY OF CLASSIC UNIVERSITY

The problem of teacher development in higher education has been analyzed on the base of interdisciplinary problem of teaching professionalism; theoretical and methodological basis of pedagogical teacher professionalism institution of higher education has been defined; the concept of «professional pedagogical high school teacher» has been characterised and formulated its definition. Teaching professionalism of high school teacher has been defined as a system of integral characteristic of the individual, that is a holistic relationship-based motivational, cognitive-praxeological, reflexive, emotional and vocational identical components that determine the unique individuality of each professional teacher and ensure its efficiency and optimality scientific and educational activities. It has been theoretically proved the structure of pedagogical teacher's professionalism including its components (motivational-target, cognitive-praxeological, reflective and emotional; vocational identical), which interact to form a coherent whole. On the basis of foreign and home experience of higher education and the experience of scientific and pedagogical and managerial activities in higher education has been developed the scientific and methodical system of teaching professionalism of the teacher of high school, which requires a theoretical and methodological subsystem (goal, objectives, principles, components) and methodically-activities subsystem containing the functional components (multi-level scientific and methodical service of higher education institutions, monitoring and research of the dynamics of the teacher teaching professionalism, scientific and methodological support of definite process; individual program of vocational and personal development and self-development of teacher).

Keywords: teaching professionalism of high school teacher, scientific and methodical system of teaching teacher professionalism.

Професіоналізм викладача вищої школи на сучасному етапі визначається багатьма чинниками. Одним із них є якість підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ, яка визнана пріоритетною на сучасному

етапі реформування вищої освіти в Україні. Відповідно ВНЗ мають реалізувати завдання щодо якісного управління розвитком професіоналізму науково-педагогічних працівників. У контексті зазначеного необхідно розробити певні внутрішньовузівські процедури розвитку професіоналізму академічного персоналу, який безпосередньо забезпечує ефективність освітнього процесу. Це актуалізує необхідність модернізації процесу управління професійно-особистісним розвитком викладачів, котрі забезпечуватимуть якість вищої освіти згідно з Європейськими стандартами і кращими вітчизняними традиціями.

Здійснені реформи в системі вищої національної освіти недостатньо забезпечують вирішення проблеми якісної підготовки викладачів вищої школи та їхнього професійного зростання, оскільки заходи зазначеного напрямку – як державного, так і локального рівнів – здебільшого мають фрагментарний зміст і формальний характер. Розвиток академічного персоналу вищої школи потребує системного управління вказаним процесом, розробленості адекватного науково-методичного супроводу, ефективного використання міжнародного досвіду загалом і європейського зокрема, відповідного фінансування.

Аналіз стану дослідження означеної наукової проблеми дав змогу виявити напрацювання українських і зарубіжних учених, які вивчали: закономірності формування педагогічної майстерності освітянських кадрів і розвитку професійно важливих якостей майбутніх викладачів (І. Зязюн, Н. Лобанова, Н. Ничкало); специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи (Г. Коржов, Н. Кузьміна, А. Кузьмінський); підготовку майбутнього викладача ВНЗ (Б. Левківський, Г. Матушевський, О. Мороз, Б. Степанишин, В. Юрченко); забезпечення якості вищої освіти та професійної діяльності викладача в зарубіжних освітніх системах (Д. Брофі, Д. Дейв, Р. Пасачинські, Д. Пітер, М. Фален, Т. Шерман та ін.). Окремі аспекти розвитку професіоналізму викладача вищої школи досліджували О. Демченко, І. Міщенко, О. Самойленко (дидактичні умови формування психолого-педагогічної компетентності викладачів технічних ВНЗ), В. Ісаченко, Р. Цокур (формування потенціалу професійного саморозвитку майбутніх викладачів вищої школи), О. Положенко, В. Панчук (організаційно-методичні умови удосконалення педагогічної діяльності викладача), Н. Лосева (самореалізація особистості викладача ВНЗ), О. Коваленко (педагогічні основи професійно-методичної підготовки викладачів) та ін.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів управління процесом розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи в умовах діяльності вітчизняного класичного університету.

Університет як ВНЗ має певні специфічні риси, особливі механізми та форми функціонування. До його основоположних ознак відносяться: високий рівень підготовки майбутніх фахівців, що базується на ґрунтовній методологічній основі; можливість набуття студентами не лише базових, а й фундаментальних знань з різних галузей науки за оптимального поєднання природничих і гуманітарних навчальних дисциплін; здатність до формування і поширення моральних і культурних цінностей; переважання в науковій роботі частки фундаментальних, креативних досліджень [1, с. 8–11].

Класичний університет, на думку М. Зубрицької, – це багатопрофільний ВНЗ, який здійснює освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям вищої освіти за ступенями бакалавра, магістра та доктора філософії із широкого спектра природничих, гуманітарних та економічних напрямів науки, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового й матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань та здійснює культурно-просвітницьку діяльність [3, с. 185].

На класичний університет покладається велика кількість завдань, що пов'язані з розвитком науки. Разом з тим він є академічним закладом, бо повинен якісно підготувати конкурентоспроможних на сучасному ринку праці випускників. Оскільки кадровий науково-педагогічний склад такого університету поповнюють, як правило, випускники магістратури та аспірантури цього ж ВНЗ, то переважно вони мають непедагогічні спеціальності. Будучи фахівцями в своїй галузі, такі працівники не мають базової педагогічної освіти і відчують труднощі в якісній реалізації педагогічної складової власної професійної діяльності в університеті. На жаль, аспірантура спрямовується, зазвичай, на формування науковця, а підготовка до здійснення педагогічної діяльності лишається другорядною. Тому доцільним, з нашої точки зору, є створення в системі управління ВНЗ внутрішньої науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму його майбутнього викладача.

У сучасній психолого-педагогічній науці не існує єдиного тлумачення поняття «педагогічний професіоналізм» і відсутня дефініція поняття «педагогічний професіоналізм викладача вищої школи». Узагальнення багатоваріантності визначення поняття «професіоналізм педагога» дозволило виокремити певні спільні тенденції: «педагогічний професіоналізм» і «професіоналізм педагога» ототожнюються ученими як синонімічні поняття і використовуються в різних ланках системи освіти щодо діяльності педагогів; ці поняття мають різні значення і змістові наповнення, відмінність яких визначається концептуальними положеннями в їх основі.

Вищезазначене дає підстави виокремити підходи до розуміння означеного феномена. Так, психологічний підхід об'єднує моделі, структури, компоненти педагогічного професіоналізму, в основу яких покладено психологічні складові діяльності педагога (мотиви, свідомість, спрямованість, індивідуально-типологічні властивості та якості особистості тощо), які забезпечують її ефективність і оптимальність; технологічний (діяльнісний) визначає основою педагогічного професіоналізму професійні знання, уміння та навички, кваліфікацію, професійну майстерність, де особистісні характеристики відіграють супровідну роль щодо діяльності; комплексний розглядає педагогічний професіоналізм як взаємопов'язані та взаємозумовлені елементи діяльності й особистості педагога, що є рівнозначними компонентами; домінування на сучасному етапі акмеологічного підходу у визначенні професіоналізму педагога (вихователя, учителя, викладача), який охоплює професіоналізм діяльності та професіоналізм особистості, що перебувають в діалектичній єдності [8, с. 75–81].

Систематизація наявних дефініцій дозволяє визначити, що узагальнюючим поняттям, яке характеризує визначений рівень досягнення педагогом професійно-особистісного розвитку, є поняття «педагогічний професіоналізм», похідним від якого є «педагогічний професіоналізм викладача вищої школи». Останнє поняття нами тлумачиться як системна інтегральна характеристика особистості, що становить цілісний взаємозв'язок мотиваційно-цільового (професійної спрямованості, професійних мотивів та інтересів), когнітивно-праксеологічного (фахово-педагогічної компетентності і професійно-педагогічної майстерності), рефлексивно-емоційного (емоційної стійкості й здатності до самопізнання) та професійно-ідентичного (професійно значущих якостей та індивідуального іміджу) компонентів, які детермінують неповторну індивідуальність викладача-професіонала та забезпечують ефективність і оптимальність його науково-педагогічної діяльності.

У результаті участі в науково-практичних семінарах в межах проекту ЄС TEMPUS «Національна система забезпечення якості і взаємодовіри в системі вищої освіти – TRUST» у Фінляндії, Словаччині і Португалії, в семінарах у межах програми обміну «Акредитація як інструмент забезпечення якості вищої освіти у США» здійснено порівняльний аналіз досвіду професійного розвитку викладачів вищої школи в країнах Європи, США та в Україні, виявлено стандарти якості науково-педагогічної діяльності та практику формування власних програм професійно-особистісного зростання педагога. У науково-методичній діяльності ВНЗ використовуються окремі форми і методи роботи з академічним персоналом. Вищезазначене піддається моніторингу в процесі ліцензування та акредитації освітніх програм та закладів вищої освіти, проте констатовано фрагментарність заходів щодо розвитку педагогічного професіоналізму викладачів як у міжнародному досвіді діяльності, так і у вітчизняній системі вищої освіти [4, с. 157–169].

На основі системного підходу нами проведено структурно-змістовий аналіз педагогічного професіоналізму викладача вищої школи та виокремлено його компоненти, що характеризують важливі ознаки професіоналізму діяльності й особистості викладача, відображаючи їх різнобічність і взаємозв'язок з науково-педагогічною діяльністю. До структурних компонентів педагогічного професіоналізму викладача віднесено: мотиваційно-цільовий (відображає професійно-педагогічну спрямованість і позицію викладача), когнітивно-праксеологічний (охоплює фахово-педагогічну компетентність і майстерність викладача), рефлексивно-емоційний (характеризує емоційну стійкість і самопізнання) та професійно-ідентичний (включає професійно значущі якості та індивідуальний імідж викладача). Кожен із вказаних компонентів має власну підструктуру як сукупність певних елементів.

Детермінантами розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи, на нашу думку, є :

- організаційно-педагогічні, що дають можливість створити єдине внутрішньоуніверситетське середовище, яке забезпечуватиме включення особистості в процеси взаємодії і безпосередньо чи опосередковано визначати успішність її соціалізації та професійного розвитку;
- психолого-педагогічні як сукупність актуалізуючих ситуацій (періодичне занурення викладача в ситуації аналізу власної науково-педагогічної діяльності з урахуванням думок експертів (колег, керівників тощо); створення ситуації вибору викладачем власної траєкторії розвитку

педагогічного професіоналізму; створення і підтримка ситуації професійних взаємовідносин; включення викладача в ситуацію відкриття нового, підтримка його суб'єктності в процесі розвитку свого педагогічного професіоналізму), що є зовнішніми спонуканами до розвитку професіоналізму педагога;

- соціально-педагогічні як суперечності між рівнем науково-педагогічної діяльності та рівнем вимог до викладача і його професійної діяльності з боку основних замовників на вищу освіту – стейкхолдерів (держави, роботодавців, студентів, управлінських структур), що є мотивом розвитку або зовнішнім «стимулом-вимогою» [6, с. 250–253].

Вважаємо, що для ефективного розвитку педагогічного професіоналізму викладача в системі управління ВНЗ має бути створена науково-методична система. Нами пропонується авторська науково-методична система розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи як цілісне системне утворення, що має мету й завдання і становить сукупність функціональних складових, які поетапно реалізуються у процесі створення та дотримання у ВНЗ організаційно-педагогічних умов за дотримання основних принципів (диверсифікації, відкритості та доступності; особистісно-орієнтованого підходу, оптимальності змісту, форм і методів) розвитку педагогічного професіоналізму викладача. Презентована система (рис. 1) має інтеграційно-функціональну сутність, передбачає акме-синергетичне поєднання теоретико-методологічної та методично-діяльничої підсистем та дозволяє реалізувати функції управління процесом розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи: управлінську, діагностичну, психолого-педагогічну, соціально-економічну, рефлексивну [10, с. 226].

Теоретико-методологічна підсистема включає мету, завдання, принципи та компоненти розвитку педагогічного професіоналізму викладача. Її метою є підвищення рівня педагогічного професіоналізму викладача в процесі його науково-педагогічної діяльності у ВНЗ через реалізацію сформульованих завдань засобами моніторингу професійно-особистісного зростання, розроблення та застосування науково-методичного супроводу, створення та реалізації організаційно-педагогічних умов. Методологічні засади цієї системи відображають наукові підходи: (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, акмеологічний, інтегративний), принципи розвитку професіоналізму викладача (диверсифікації, особистісно-орієнтованого підходу, оптимальності змісту, форм і методів розвитку педагогічного професіоналізму викладача, принцип відкритості та доступності) та компоненти (мотиваційно-цільовий, когнітивно-праксеологічний, рефлексивно-емоційний та професійно-ідентичний).

Методично-діяльнісна підсистема передбачає функціональні складові (організацію діяльності багаторівневої науково-методичної служби ВНЗ; проведення моніторингових досліджень динаміки розвитку педагогічного професіоналізму викладача; розроблення та впровадження науково-методичного супроводу означеного процесу; формування та реалізацію індивідуальних програм професійно-особистісного розвитку та саморозвитку викладачів) та її елементи, які мають поетапно реалізовуватися у процесі створення й дотримання у ВНЗ організаційно-педагогічних умов.

Організація моніторингових досліджень динаміки розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи здійснюється через моніторингову технологію, що представлена як стратегія і тактика реалізації управлінських дій, котрі спрямовані на визначення реального стану якості науково-педагогічної діяльності та визначається сукупністю послідовних етапів: цільового (цілепокладання та планування дослідження), методичного (розроблення методичного інструментарію), дослідницького (проведення дослідження через реалізацію методик), узагальнюючо-аналітичного (збір, оброблення та аналіз результатів), рекомендаційного (розроблення методичних рекомендацій) [11, с. 208–214].

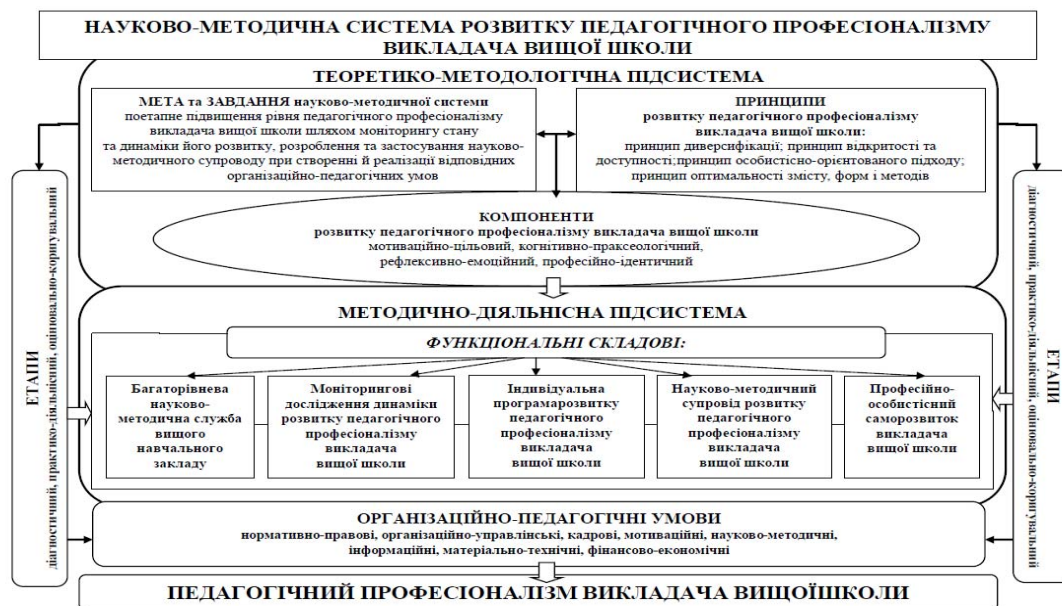

Рис. 1. Науково-методична система розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи.

Механізмом реалізації індивідуальної траєкторії розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи визначено освітні програми, основу розроблення яких складають результати діагностики потреб і труднощів у професійній діяльності; свобода вибору та складання програми розвитку педагогічного професіоналізму за індивідуальною «освітньою траєкторією»; активне залучення викладачів до розроблення цих програм; здійснення процесу розвитку педагогічного професіоналізму викладача без відриву від навчально-виховного процесу.

Для уможливлення процесу складання та реалізації індивідуальних програм доцільним є науково-методичний супровід розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи, що розглядається як технологія розроблення та застосування форм і методів науково-методичної роботи ВНЗ для підвищення професійно-особистісного розвитку викладачів [9].

Однією з функціональних складових системи виокремлено професійно-особистісний саморозвиток викладача через самопізнання (рефлексію, самоідентифікацію), самопрезентацію, самовираження, самоствердження, самовдосконалення, самоактуалізацію, самореалізацію [10, с. 278–285].

Функціонування науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи передбачає реалізацію таких етапів: діагностичного, практико-діяльнісного, оцінювально-коригувального, кожен з яких має мету, завдання та зміст. До організаційно-педагогічних умов розвитку педагогічного професіоналізму викладача відносимо: нормативно-правові, організаційно-управлінські, кадрові, мотиваційні, науково-методичні, інформаційні, матеріально-технічні, фінансово-економічні [5, с. 229–242].

Таким чином, якість вищої освіти, що є пріоритетом сучасної освітньої політики України в контексті євроінтеграції, забезпечується певними чинниками, серед яких визначальним є професіоналізм науково-педагогічних кадрів ВНЗ.

Дієвість науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи забезпечуватиметься її цілісністю та взаємозв'язком її компонентів. Зауважимо, що означена система може успішно функціонувати на внутрішньоуніверситетському рівні при створенні та дотриманні організаційно-педагогічних умов і поетапного виконання науково-методичної роботи на різних рівнях (кафедра, факультет, університет) для професійно-особистісного розвитку педагога.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вирішення проблеми розвитку педагогічного професіоналізму викладача ВНЗ. Перспективним вважаємо дослідження психолого-педагогічних умов перебудови системи вивчення кваліфікації вузівського викладача, спрямованої на професійно-особистісний розвиток науково-педагогічних кадрів, а також розроблення шляхів підготовки управлінців до забезпечення процесу розвитку педагогічного професіоналізму академічного персоналу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакіров В. С. Університети у пошуках нової стратегії / В. С. Бакіров // *Universitates: Альманах*. – 2008. – Вип. 1. – С. 8–11.
2. Забезпечення якості вищої освіти: європейський досвід та реалії українського класичного університету: навч. посібник / укл.: Петришин Р. І., Ушенко О. Г. та ін. – Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т, 2013. – 208 с.
3. Ідея університету: Антологія / упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.
4. Федірчик Т. Досвід розвитку педагогічного професіоналізму педагога вищої школи в освітній практиці розвинених зарубіжних країн / Т. Федірчик // *Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича: зб. наук. праць*, 2014. – Вип. 719: Педагогіка та психологія. – С. 157–169.
5. Федірчик Т. Організаційно-педагогічні умови формування науково-педагогічних кадрів / Т. Федірчик // *Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посібник / за ред.: Т. Дробка, М. Головянко О. Кайкової та ін.* – Львів: Манускрипт, 2014. – С. 229–242.
6. Федірчик Т. Д. Детермінанти розвитку педагогічного професіоналізму викладача в умовах внутрівузівської системи / Т. Д. Федірчик // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Історико-педагогічні студії* – 2011. – Вип. 5. – С. 250–253.
7. Федірчик Т. Д. Методологічні засади розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищого навчального закладу / Т. Д. Федірчик // *Вісник Київського національного університету культури і мистецтва. Серія: Педагогіка*. – 2009. – Вип. 21 – С. 109–117.
8. Федірчик Т. Д. Науковий феномен «педагогічний професіоналізм викладача» у психолого-педагогічних дослідженнях / Т. Д. Федірчик // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики*. – 2011. – Вип. 14 (24). – С. 75–81.
9. Федірчик Т. Д. Науково-методичний супровід розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи: практич. посібник / Т. Д. Федірчик. – Чернівці: Золоті литаври, 2015. – 180 с.
10. Федірчик Т. Д. Розвиток педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи (теоретико-методичний аспект): монографія / Т. Д. Федірчик. – Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т, 2015. – 448 с.
11. Федірчик Т. Д. Технологія моніторингу професіоналізму викладача як інструмент забезпечення якості вищої освіти / Т. Д. Федірчик // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. – 2013. – № 1 (7), Iss. 14. – P. 208–214.

REFERENCES

1. Bakirov V. S. *Universytety u poshukakh novoi stratehii* [Universities in search of a new strategy], *Universitates: Al'manakh*, 2008. # 1, P. 8–11.
2. *Zabezpechennia yakosti vyschoi osvity: ievropejs'kyj dosvid ta realii ukrains'koho klasychnoho universytetu: navch. posibnyk* [Quality of higher education: European experience and Ukrainian realities of classical university]: navch. posib. [ukl.: Petryshyn R. I., Ushenko O. G. ta in.], ukl.: Petryshyn R. I., Ushenko O. H. ta in., Chernivtsi, Chernivets. nats. un-t, 2013, 208 p.
3. *Ideia universytetu* [The idea of the university], *Antolohiia, uporiad. M. Zubryts'ka, N. Babalyk, Z. Rybchyns'ka. L'viv, Litopys*, 2002, 304 p.
4. Fedirchuk T. *Dosvid rozvytku pedahohichnoho profesionalizmu pedahoha vyschoi shkoly v osvitnij praktytsi rozvynenykh zarubizhnykh krain* [Experience of pedagogical professionalism of teachers of higher education in educational practice developed foreign countries], *Naukovyj visnyk Chernivets'koho natsional'noho universytetu im. Yu. Fed'kovycha: zb. nauk. prats'*, 2014. # 719, *Pedahohika ta psykholohiia*, P. 157–169.
5. Fedirchuk T. *Orhanizatsijno-pedahohichni umovy formuvannia nauково-pedahohichnykh kadriv* [Organizational-pedagogical conditions of formation of the teaching staff], *Imperatyv yakosti: vchymosia tsinuvaty i otsiniuvaty vyschu osvitu: navch. posibnyk / za red.: T. Drobka, M. Holovianko O.Kajkovoї ta in. L'viv, Manuskrjpt*, 2014, P. 229–242.
6. Fedirchuk T. D. *Determinanty rozvytku pedahohichnoho profesionalizmu vykladacha v umovakh vnutrivuziv's'koi systemy* [Determinants of teacher professionalism in terms of teacher vnutrivuziv's'koi system], *Naukovyj chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: Istoryko-pedahohichni studii*, 2011. # 5, P. 250–253.
7. Fedirchuk T. D. *Metodolohichni zasady rozvytku pedahohichnoho profesionalizmu vykladacha vyschoho navchal'noho zakladu* [Methodological principles of teaching professional teacher of higher education], *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu kul'tury i mystetstva. Serii: Pedahohika*, 2009. # 21, P. 109–117.
8. Fedirchuk T. D. *Naukovyj fenomen «pedahohichnyj profesionalizm vykladacha» u psykholoho-pedahohichnykh doslidzhenniakh* [Science phenomenon of "pedagogical teacher professionalism" in

psychological and educational research], *Naukovyj chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya: Tvorchа osobystist' vchytelia: problemy teorii i praktyky*, 2011. # 14 (24), P. 75–81.

9. Fedirchuk T. D. *Naukovo-metodychnyj suprovid rozvytku pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyschoi shkoly: prakt. posibnyk* [Scientific and methodological support of educational professionalism young high school teacher], Chernivtsi, Zoloti lytavry, 2015, 180 p.
10. Fedirchuk T. D. *Rozvytok pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyschoi shkoly (teoretyko-metodychnyj aspekt)* [Teacher professional development of young high school teacher (theoretical and methodological aspect)], Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t, 2015, 448 p.
11. Fedirchuk T. D. *Tekhnolohiia monitorynhu profesionalizmu vykladacha iak instrument zabezpechennia iakosti vyschoi osvity* [Technology teacher professional monitoring as a tool for quality assurance], *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, 2013. # 1 (7). Iss. 14, P. 208–214.

Стаття надійшла в редакцію 20.02.2017 р.

УДК 37.013.83

СВІТЛАНА ИЗБАШ

izbashes@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького,
м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20

ПРОБЛЕМА АНДРАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЯК ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Проаналізовано досвід андрагогічної підготовки педагогічного персоналу як викладачів для освіти дорослих. Представлено різні підходи до визначення поняття «андрагогічна підготовка», узагальнено сучасні практики андрагогічної підготовки та визначено особливості сучасного стану андрагогічної підготовки. Встановлено, що термін «андрагогічна підготовка» наразі не увійшов у широкий науковий обіг. Вказано, що процес андрагогічної підготовки має фрагментарний характер та досі не набув ознак цілісного андрагогічного процесу. Доведено, що наукові основи діяльності педагогічного персоналу у різних формах інформаційно-освітньої взаємодії з дорослими тільки починають формуватися. Здійснено класифікацію дорослих як суб'єктів андрагогічного процесу. Запропоновано організувати підготовку педагогічного персоналу як викладачів для навчання дорослих на основі спеціальності «Педагогіка вищої школи» з присвоєнням кваліфікації «викладач-андрагог».

Ключові слова: андрагогічна підготовка, педагогічний персонал, викладач-андрагог, освіта дорослих, андрагогічний підхід, андрагогічні принципи.

СВЕТЛАНА ИЗБАШ

кандидат педагогических наук, доцент,

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Б. Хмельницкого,
г. Мелитополь, ул. Гетьманская, 20

ПРОБЛЕМА АНДРАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПЕРСОНАЛА КАК ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ДЛЯ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ

Проанализирован опыт андрагогической подготовки педагогического персонала как преподавателей для образования взрослых. Представлены различные подходы к определению понятия «андрагогическая подготовка», обобщены современные практики андрагогической подготовки и определены особенности современного состояния андрагогической подготовки. Установлено, что термин «андрагогический подготовка» еще не вошел в широкий научный оборот. Указано, что процесс андрагогической подготовки имеет фрагментарный характер и до сих пор не приобрёл признаки целостного андрагогического процесса. Доказано, что научные основы деятельности педагогического персонала в различных формах информационно-образовательного взаимодействия со взрослыми только начинают формироваться. Осуществлена классификация взрослых как субъектов андрагогического процесса. Предложено